

Exam. Code : 121201
Subject Code : 502154

B.A./B.Sc. 1st Semester (Batch 2025-28/29) (CBGS)

**DRUG ABUSE : PROBLEM, MANAGEMENT
AND PREVENTION**

Paper : SOA-105

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—50

Note :— Attempt FIVE questions in all, selecting at least ONE question from each section. The fifth question may be attempted from any section. All questions carry equal marks.

SECTION—A

1. Discuss the nature and extent of drug abuse in Punjab. Why mainly Punjab is highlighted in the Indian Drug-debate?
2. How does drug addiction encourage family violence? How does it impact the overall well-being of the family?

SECTION—B

3. Differentiate between counselling and behavioural therapy.
4. How can environmental intervention help in management of drug abuse and relapse?

SECTION—C

5. What role does supervision and active scrutiny play in prevention of drug abuse at the family level?
6. Write a note on the merits and demerits of random testing on students.

SECTION—D

7. Write a note on NDPS Act.
8. What are statutory warnings? Discuss how effective are these warnings in preventing misuse and promoting recovery. Explain with the help of examples.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?
2. ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਿੱਸਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ? ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ?

Gndupapers.com

ਭਾਗ—ਅ

1. ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਥੈਰੇਪੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।
2. ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਸੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਭਾਗ—ਬ

5. ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਸੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਜਾਂਚ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ?
6. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਟੈਸਟਿੰਗ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਔਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—ਸ

7. ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
8. ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਕੀ ਹਨ ? ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰत्यੇਕ भाग में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, कुल पाँच प्रश्न करें। पांचवा प्रश्न किसी भी भाग में से किया जा सकता है। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

भाग—क

1. पंजाब में नशीली दवाओं के दुरुपयोग की प्रकृति और सीमा पर चर्चा कीजिए। भारतीय नशीली दवाओं के बाढ़-विवाद में पंजाब को मुख्य रूप से क्यों उजागर किया जाता है?

2. नशीली दवाओं की लत पारिवारिक हिंसा को कैसे बढ़ावा देती है? यह परिवार के समग्र कल्याण को कैसे प्रभावित करती है?

भाग—ख

3. परामर्श और व्यवहारवादी चिकित्सा के बीच अंतर स्पष्ट कीजिए।
4. वातावरण सम्बन्धी अवरोध नशीली दवाओं के दुरुपयोग और पुनरावृत्ति के प्रबंधन में कैसे मदद कर सकता है?

भाग—ग

5. पारिवारिक स्तर पर नशीली दवाओं के दुरुपयोग की रोकथाम में निरीक्षण और सक्रिय जाँच की क्या भूमिका है?
6. छात्रों पर अनियमित परीक्षण के गुणों और अवगुणों पर एक टिप्पणी लिखिए।

भाग—घ

7. एनडीपीएस अधिनियम पर एक टिप्पणी लिखिए।
8. कानूनी चेतावनियाँ क्या हैं? चर्चा कीजिए कि दुरुपयोग को रोकने और सुधार को बढ़ावा देने में ये चेतावनियाँ कितनी प्रभावी हैं? उदाहरणों की सहायता से समझाइए।